

Melkveehouders hebben vanaf dit jaar een mestverwerkingsplicht, tenzij ze in aanmerking komen voor vrijstelling.

Koerechten uit beeld, maar uitbreiding aan banden

De mogelijkheden van mestverwerking

Eind 2013 maakte staatssecretaris Dijkma bekend hoe de nieuwe mestwet eruit komt te zien. De melkveesector mag groeien, maar binnen grenzen. Verplichte mestverwerking moet ondernemers stimuleren mest tot waarde te brengen. De melkveesector neemt zelf ook maatregelen om het mestoverschot terug te dringen.

De dreiging van dierrechten voor koeien hing de laatste jaren boven de melkveehouderij. Staatssecretaris Bleker liet als eerste het woord 'koerechten' vallen en ook zijn opvolger Dijkma dreigde met de introductie daarvan in 2015 als de sector zelf niet het mestprobleem zou oplossen. Maar in de brief die Dijkma eind 2013 naar de Tweede Kamer stuurde, en waarin ze de nieuwe mestwet schetste, kwam het woord 'koerechten' niet voor. Wel stelt ze duidelijke voorwaarden om de mestproductie in toom te houden. In haar brief stelt de staatssecretaris dat terwijl het mestoverschot in Nederland een probleem is, er in andere landen in Europa en wereldwijd juist een tekort aan meststoffen

is. Zij ziet een kans voor Nederland als ondernemers mest tot waarde kunnen brengen. Met verplichte mestverwerking wil ze dit stimuleren. Maar een ex-ante evaluatie van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en de WUR toonde nog wat haken en ogen aan. Dierrechten blijven in de ogen van die organisaties nodig om de groei van de mestproductie op te vangen. Daarnaast voorzien het PBL en de WUR dat de afzetruimte voor fosfaat uit dierlijke mest afneemt vanwege het vijfde actieprogramma van de Nitraatrichtlijn. Daarvoor moeten de gebruiksnormen worden aangescherpt. En dat betekent een groei van het mestoverschot. Daarom schaft

de staatssecretaris de dierrechten voor de varkens- en pluimveesector nog niet af.

Andere regels voor melkvee

Voor melkvee ligt dat anders, betoogt de staatssecretaris. Het grondgebonden karakter van de melkveehouderij zorgt ervoor dat een groot deel van de mest op eigen grond kan worden geplaatst en dus niet op de mestmarkt drukt. Daarnaast wil de staatssecretaris de sector de kans bieden om mee te groeien met de wereldeconomie. 'Het introduceren van een stelsel van dierrechten (in de melkveehouderij, red.) zou een enorme achterstand betekenen in de concurrentiepositie op Europees

niveau, omdat die alleen zou gelden voor de Nederlandse deelnemers', schrijft Dijkma in haar brief.

Het heeft geholpen dat de sector zelf ook maatregelen heeft aangekondigd. LTO Melkveehouderij en de Nederlandse Zuivelorganisatie presenteerden een plan om te zorgen dat na het vervallen van de melkquota de productie binnen de milieuraandvoorwaarden blijft vallen. De sector zelf gaat een early warning-systeem opzetten om te voorkomen dat het fosfaatplafond wordt overschreden. Daarnaast worden de fosfaatgehalten in voer verder aangescherpt om zo tot een verlaging van de fosfaatproductie te komen, en ten slotte kan in de sector de Kringloopwijzer verplicht worden gesteld als het fosfaatplafond toch dreigt te worden overschreden. Dijkma geeft melkveebedrijven daarom de mogelijkheid te groeien, zolang de extra mestproductie maar niet voor problemen gaat zorgen. Bedrijven moeten die of op eigen land kunnen plaatsen, of verwerken.

De regels

Tenzij ze in aanmerking komen voor vrijstelling hebben melkveehouders vanaf dit jaar een mestverwerkingsplicht. Om uit te rekenen hoeveel mest een bedrijf moet verwerken, moet het eerst bepalen hoeveel kilo fosfaat het produceert. Dat kan via de BEX of via forfaitaire waarden. Daarnaast bepaalt de melkveehouder hoeveel mest hij op het eigen bedrijf kan plaatsen, op bouwgrond, grasland of natuur. Van het overschot moet een deel worden verwerkt. Hoe groot dat deel is, hangt af van de vestigingsplaats van het bedrijf. De mestwet verdeelt Nederland in drie compartimenten: Zuid, Oost en Overig. In 2014 moeten bedrijven in het gebied Zuid 30 procent van het mestoverschot verwerken. In Oost is dat 15 procent en in de rest van het land 5 procent.

Als uit deze berekening volgt dat er minder dan 100 kilo fosfaat verwerkt hoeft te worden, is het bedrijf vrijgesteld van verwerkingsplicht. Dat betekent dus dat een bedrijf in regio Overig een mestoverschot van 2.000 kilo fosfaat mag hebben zonder te hoeven verwerken. 5 procent van 2.000 kilo fosfaat is immers de grenswaarde van 100 kilo. Als een koe 40 kilo fosfaat produceert, zijn dat dus 50 koeien. In regio Oost gaat het om 17

koeien en in Zuid om 8 koeien. De percentages voor verplichte verwerking worden volgend jaar waarschijnlijk bijgesteld naar 50 procent van het overschot voor Zuid, 30 voor Oost en 10 voor Overig. Dit staat echter nog niet vast. Maar uitgaande van die percentages en met een gelijkblijvende grenswaarde van 100 kilo te verwerken fosfaat, mag een melkveebedrijf in Zuid in 2015 nog 5 koeien hebben waarvan het de mest niet kan plaatsen. In Oost gaat het om 8 koeien en in Overig om 25 koeien.

Vrijstelling

Een melkveehouder kan ook vrijstelling krijgen als het overschot niet meer dan 25 procent van de totale productie bedraagt en als dat totale overschot binnen een straal van 20 kilometer rondom het eigen bedrijf wordt afgezet. De boer moet die afzet hebben vastgelegd en moet dat bewijzen met plaatsingscontracten. Biologische melkveehouders die hun te verwerken mest afvoeren naar een ander biologisch bedrijf krijgen ook een vrijstelling, net zoals bedrijven in de grensstreek met percelen in het buitenland, die daar hun mest afzetten. Bovenstaande regels gelden voor melkveehouders die geen uitbreidingsplannen hebben. De overheid kijkt hoeveel mest een bedrijf heeft geproduceerd in 2013 en zolang dat niet hoger is, blijven de bovenstaande regels gelden. Maar als een bedrijf meer produceert, moet het meerdere voor 100 procent worden geplaatst of verwerkt.

Handel in mestruimte

De mestwet geeft melkveehouders drie manieren om de mest te verwerken. De eerste is het afsluiten van een mestverwerkingsovereenkomst (MVO). Daarbij levert de boer de mest direct aan een mestverwerker of exporteur. Een tweede optie is een driepartijenovereenkomst. Hierbij wordt de mest via een mestbewerker of intermediair aan de mestverwerker geleverd. De melkveehouder, de intermediair en de verwerker sluiten dan samen een overeenkomst af voor de levering van mest, uitgedrukt in kilo's fosfaat. De laatste optie is een vervangende verwerkingsovereenkomst (VVO). Hierbij spreken landbouwers onderling

af dat een landbouwer de verwerkingsplicht overneemt van een andere landbouwer. Hierbij kan een melkveehouder bijvoorbeeld ook afspraken maken met een varkenshouder. Deze laatste mogelijkheid is interessant als de prijzen van mestverwerking verschillen van regio tot regio. Boeren in een streek met lage verwerkingsprijzen kunnen meer dan de verplichte hoeveelheid mest laten verwerken en de zo vrijgekomen ruimte via VVO's verhandelen met bedrijven in duurdere regio's, of regio's met te weinig capaciteit.

Afzetkosten

Mestafzetcoöperatie Mestac schat dat bedrijven met een mestoverschot ongeveer 90 euro per koe per jaar extra kwijt zijn, bovenop de reguliere afzetkosten. Ze gaan daarbij uit van verwerkingskosten van 1,50 euro tot 2 euro per kilo fosfaat, bovenop de reguliere mestafzetkosten. Met deze prijzen wordt het interessant om meer te sturen op het voerspoor. Een bedrijf kan kiezen voor voer met beter opneembaar fosfaat om op die manier het fosfaatoverschot te beperken. Daarbij mag de melkveehouder kijken of de besparing in mestafzetkosten hoger is dan de extra voerkosten. Als de fosfaatproductie omlaag gaat, is het wel van belang om de mestproductie via de BEX te bepalen en niet via de wettelijk vastgestelde forfaits. De staatssecretaris verwacht overigens dat de verwerkingskosten uiteindelijk omlaag zullen gaan, als de verwerking dankzij de verplichte aanvoer efficiënter gaat werken en de mest kan verwaarden.

Kringloopwijzer

In de toekomst wordt het voor een bedrijf misschien ook mogelijk het fosfaatoverschot te bepalen via de Kringloopwijzer. Waar de BEX zich beperkt tot fosfaat en stikstof uit voer, brengt deze methode ook andere mineraalstromen in beeld, zoals de stikstof- en fosfaatopbrengst in gewassen, de broeikasgassen- en ammoniakemissies en de opname van organische stof in de bodem. De Kringloopwijzer geeft daarmee een completer beeld. De overheid kijkt naar de mogelijkheid om deze methode wettelijk vast te leggen. De Nederlandse zuivelsector is al een stap verder; deze stelt het instrument vanaf 2015 verplicht voor bedrijven met een mestoverschot. ■

Sector neemt zelf maatregelen

Op dezelfde dag als de mestbrief van staatssecretaris Dijkma presenteerden LTO Nederland en de Nederlandse Zuivelorganisatie hun visie voor een duurzame, grondgebonden veehouderij. Hierin neemt de sector zelf maatregelen om het mestoverschot terug te dringen en dat heeft Dijkma ervan overtuigd dat de introductie van koerechten niet nodig is. „De brief van de staatssecretaris bevat veel elementen uit dit plan”, vertelde Cees Romijn, voorzitter van LTO Melkveehouderij, bij de presentatie. „Dat is geen toeval; dat is het resul-

taat van een goed gevoerde lobby.” De sector kiest voor een grondgebonden melkveehouderij met weidegang. Voor bedrijven zonder grond en met dichte stallen is er in de visie van LTO Nederland en NZO geen plaats. Individuele zuivelondernemingen zullen geen melk afnemen van nieuwe bedrijven die niet in dit beeld passen, dreigt de NZO. Onderdeel van het plan zijn maatregelen om binnen de milieuraandvoorwaarden te blijven. Hiervoor stelt de sector een early warning-systeem in dat waarschuwt als een fosfaatplafond dreigt te worden

overschreden. Is dat het geval, dan neemt de sector maatregelen om de fosfaatproductie terug te dringen. Daarbij kan men denken aan: het verminderen van het fosfaatgehalte in veevoer, het doorvoeren van een uitgebreidere Kringloopwijzer bij alle melkveehouders, een heffing over het fosfaatoverschot van individuele melkveehouders. Als dat allemaal niet helpt, kan de overheid nog ingrijpen door het verplichte mestverwerkingspercentage te verhogen.